

ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ

ΑΝΑΡΤΗΤΕΑ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ ΔΙΑΦΑΝΕΙΑ

ΕΚΘΕΣΗ ΕΠΙ ΤΟΥ ΝΟΜΟΣΧΕΔΙΟΥ

«Εξορθολογισμός ασφαλιστικής και συνταξιοδοτικής νομοθεσίας, ενίσχυση ευάλωτων κοινωνικών ομάδων και άλλες διατάξεις»

I. Γενικές παρατηρήσεις

A. Το υπό συζήτηση και ψήφιση νομοσχέδιο, όπως διαμορφώθηκε κατά την επεξεργασία του από την αρμόδια Διαρκή Επιτροπή Κοινωνικών Υποθέσεων, διαρθρώνεται σε δέκα τρία (13) Κεφάλαια (Α΄ -ΙΓ΄), και αποτελείται από εβδομήντα τρία (73) άρθρα, συμπεριλαμβανομένου του ακροτελεύτιου άρθρου που ορίζει τον χρόνο έναρξης ισχύος του νόμου, και ένα Παράρτημα.

Άξονας του νομοσχεδίου είναι η έκτακτη οικονομική ενίσχυση ευάλωτων κοινωνικών ομάδων, η εισαγωγή ρυθμίσεων που αφορούν επί μέρους ζητήματα κοινωνικής ασφάλισης, όπως η μείωση του χρόνου παραγραφής αξιώσεων για την καταβολή εισφορών, η θεσμοθέτηση συνταξιοδοτικών ρυθμίσεων, σχετικά, μεταξύ άλλων, με τη διαδικασία αναπροσαρμογής των συντάξεων και τις ηλικιακές προϋποθέσεις για τη χορήγηση μειωμένης σύνταξης σε ασφαλισμένους του πρώην Δημοσίου. Περαιτέρω, ρυθμίζονται οργανωτικά ζητήματα του Ηλεκτρονικού Φορέα Κοινωνικής Ασφάλισης (e-Ε.Φ.Κ.Α), του Ταμείου Επικουρικής Κεφαλαιοποιητικής Ασφάλισης (Τ.Ε.Κ.Α.), της Μονάδας Εμπειρογνώμωνων Απασχόλησης, Κοινωνικής Ασφάλισης, Πρόνοιας και Κοινωνικών Υποθέσεων (Μ.Ε.Κ.Υ.), του Μετοχικού Ταμείου Πολιτικών Υπαλλήλων (Μ.Τ.Π.Υ.), του Οργανισμού Πρόνοιακών Επιδομάτων και Κοινωνικής Αλληλεγγύης (Ο.Π.Ε.Κ.Α.) και της Δημόσιας Υπηρεσίας Απασχόλησης (Δ.ΥΠ.Α.).

2

Με το Κεφάλαιο Α΄ (άρθρα 1-2), υπό τον τίτλο «Σκοπός-Αντικείμενο», καθορίζεται ο σκοπός του υπό ψήφιση νομοσχεδίου (άρθρο 1) και προσδιορίζεται το αντικείμενό του (άρθρο 2).

Διά του Κεφαλαίου Β΄ (άρθρα 3-4), με τίτλο «Έκτακτη Οικονομική Ενίσχυση προς ευάλωτες κοινωνικές Ομάδες», εισάγεται ρύθμιση σχετικά με την έκτακτη οικονομική ενίσχυση συνταξιούχων, η οποία καταβάλλεται μέχρι το τέλος του τρέχοντος έτους (άρθρο 3), καθώς και ρύθμιση περί έκτακτης προσαύξησης προνοιακών παροχών για τον μήνα Δεκέμβριο του τρέχοντος έτους (άρθρο 4).

Με το Κεφάλαιο Γ΄ (άρθρα 5-17), υπό τον τίτλο «Ασφαλιστικές ρυθμίσεις», εισάγεται μόνιμη μείωση ασφαλιστικών εισφορών υπέρ των κλάδων ή λογαριασμών της Δημόσιας Υπηρεσίας Απασχόλησης (άρθρο 5), ορίζεται ως δεκαετής η παραγραφή αξιώσεων του ε-Ε.Φ.Κ.Α. για την είσπραξη απαιτήσεων από μη καταβληθείσες εισφορές (άρθρο 6), αυξάνονται οι δόσεις για την αποπληρωμή ληξιπρόθεσμων οφειλών προς τον ε-Ε.Φ.Κ.Α. και τους λοιπούς φορείς κοινωνικής ασφάλισης (άρθρο 7), καθορίζεται η ποινική αντιμετώπιση των οφειλετών κοινωνικής ασφάλισης κατόπιν της ρύθμισης των οφειλών τους (άρθρο 8), και θεσπίζεται πρόγραμμα επιδότησης ασφαλιστικών εισφορών για επιχειρήσεις του ιδιωτικού τομέα, ως κίνητρο μετατροπής των συμβάσεων μερικής απασχόλησης σε πλήρους απασχόλησης (άρθρο 9). Επίσης, καθορίζεται εκ νέου ο υπολογισμός και η καταβολή ασφαλιστικών εισφορών των ξεναγών (άρθρο 10), η καταβολή ασφαλιστικών εισφορών για τους ασκούμενους δικηγόρους και τους ασκούμενους δικαστικούς επιμελητές (άρθρο 11), μειώνεται το ποσοστό εισφοράς επικουρικής ασφάλισης προς το Επικουρικό Ταμείο Αρωγής Συντακτών Θεσσαλίας-Στερεάς Ελλάδας-Εύβοιας και το Ταμείο Επικουρικής Ασφάλισης Συντακτών Πελοποννήσου- Ηπείρου-Νήσων (άρθρο 12), καθορίζεται εκ νέου η καταβολή ασφαλιστικών εισφορών αναβατών του πρώην Ταμείου Πρόνοιας και Επικουρικής Ασφάλισης Προσωπικού Ιπποδρομιών (άρθρο 13), προσδιορίζεται η μη υποχρέωση προσκόμισης ασφαλιστικής ενημερότητας πωλητή για τη σύνταξη με αυτοσύμβαση οριστικών συμβολαίων μεταβίβασης ακινήτων με επαχθή αιτία σε εκτέλεση προσυμφώνων (άρθρο 14), και ρυθμίζεται η καταβολή ασφαλιστικών εισφορών, τρεχουσών και καθυστερούμενων, από ταξιδιωτικά πρακτορεία και γραφεία οργανωμένων ταξιδιών (άρθρο 15). Περαιτέρω, εισάγεται ρύθμιση σχετικά με τον χρόνο υπηρεσίας και ασφάλισης ορισμένων υπαλλήλων του Δήμου Περιστερίου για τους οποίους δεν καταβλή-

θηκαν, για συγκεκριμένα έτη, οι αναλογούσες ασφαλιστικές εισφορές (άρθρο 16), και προσδιορίζεται η διαδικασία αναγνώρισης χρόνου ασφάλισης των ρητινεργατών στον e-Ε.Φ.Κ.Α. για το έτος 2021 (άρθρο 17).

Με το Κεφάλαιο Δ' (άρθρα 18-27), υπό τον τίτλο «Συνταξιοδοτικές ρυθμίσεις», εισάγεται ρύθμιση σχετικά με τη διαδικασία αναπροσαρμογής των συντάξεων δυνάμει της ρύθμισης του άρθρου 14 του ν. 4387/2016 (άρθρο 18), ορίζεται η βασική σύνταξη του πρώην Οργανισμού Γεωργικών Ασφαλίσεων και η διαδικασία αναπροσαρμογής της (άρθρο 19), αποσαφηνίζονται οι ηλικιακές προϋποθέσεις για την χορήγηση μειωμένης σύνταξης σε ασφαλισμένους του πρώην Δημοσίου, οι οποίοι έχουν θεμελιώσει συνταξιοδοτικό δικαίωμα έως την 31.12.2012 (άρθρο 20), καθορίζεται ο αρμόδιος οργανισμός για την κρίση συνταξιοδοτικού δικαιώματος σε περίπτωση διαδοχικής ασφάλισης μεταξύ του e-Ε.Φ.Κ.Α. και άλλων ασφαλιστικών οργανισμών (άρθρο 21), και προσδιορίζεται το ανώτατο ακαθάριστο συνολικό ποσό επικουρικής σύνταξης (άρθρο 22). Περαιτέρω, διευρύνονται οι μονάδες και οι υπηρεσίες των Ενόπλων Δυνάμεων και των Σωμάτων Ασφαλείας στις οποίες ο χρόνος υπηρεσίας λογίζεται αυξημένος στο διπλάσιο και ως χρόνος πραγματικής συντάξιμης υπηρεσίας (άρθρο 23), ρυθμίζεται η καταβολή εισφορών των υποχρεωτικών αποχωρούντων επικεφαλής ανωτάτων δικαστηρίων, δικαστικών αρχών και του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους (άρθρο 24), και καθορίζονται οι προϋποθέσεις καταβολής Εθνικής Σύνταξης σε υπηρετούντες υπαλλήλους του Ελληνικού Δημοσίου στην αλλοδαπή (άρθρο 25). Τέλος, εισάγεται ρύθμιση σχετικά με τη σύνταξη λόγω αναπηρίας από κοινή νόσο (άρθρο 26) καθώς και για την αξιοποίηση ασφαλιστικού χρόνου από άτομα με ψυχική ή/και νοητική αναπηρία (άρθρο 27).

Με το Κεφάλαιο Ε' (άρθρα 28-33), υπό τον τίτλο «Ρυθμίσεις ζητημάτων Ηλεκτρονικού Εθνικού Φορέα Κοινωνικής Ασφάλισης», ρυθμίζονται ζητήματα ως προς την άσκηση προσφυγής κατά των αποφάσεων των Διοικητικών Επιτροπών του e-ΕΦΚΑ (άρθρο 28), παρατείνεται η προθεσμία για την κατάρτιση των ισολογισμών του e-ΕΦΚΑ (άρθρο 29), θεσπίζεται δικαίωμα νομικής υποστήριξης των ιατρών του Ειδικού Σώματος Ιατρών (Ε.Σ.Ι.) του Κέντρου Πιστοποίησης Αναπηρίας (ΚΕ.Π.Α.) του e-ΕΦΚΑ (άρθρο 30), συνιστάται Αποκεντρωμένο Τμήμα Κοινωνικής Ασφάλισης Καρπάθου, ως τοπική μονάδα του e-ΕΦΚΑ (άρθρο 31), προβλέπεται η δυνατότητα παραχώρησης χρήσης ακινήτου του e-ΕΦΚΑ στην «Κιβωτό του Κόσμου», κατόπιν έκδοσης Υπουργικής Απόφασης (άρθρο 32), και επέρχονται επί μέρους τροποποιήσεις ως προς το καθεστώς που διέπει τη μείωση των μισθωμάτων ακινήτων με εκμισθωτή τον e-ΕΦΚΑ για τη χρονική περίοδο από 1.10.2020 έως 31.7.2021 (άρθρο 33).

4

Με το Κεφάλαιο Στ' (άρθρα 34-37), υπό τον τίτλο «Ρυθμίσεις Ζητημάτων Ταμείου Επικουρικής Κεφαλαιοποιητικής Ασφάλισης και Μετοχικού Ταμείου Πολιτικών Υπαλλήλων», τροποποιείται ο ν. 4826/2021 και καθορίζεται εκ νέου η προθεσμία απόδοσης των εισφορών επικουρικής ασφάλισης στο Τ.Ε.Κ.Α. (άρθρο 34), εισάγεται άρθρο στον ν. 4826/2021 ως προς την εξόφληση επιδοτούμενων ασφαλιστικών εισφορών χωρίς τη δυνατότητα συμψηφισμού της οφειλής με την αναλογούσα επιδότηση (άρθρο 35), και ορίζεται ότι για τη χορήγηση ασφαλιστικής ενημερότητας από το Τ.Ε.Κ.Α. δεν λαμβάνονται υπόψη καθυστερούμενες ή ληξιπρόθεσμες βασικές οφειλές βεβαιωμένες στο Τ.Ε.Κ.Α. μέχρι του ποσού των εκατό (100) ευρώ (άρθρο 36). Επίσης, εισάγεται ρύθμιση ως προς τον τρόπο πλήρωσης θέσεων των Ειδικών Εμπειρογνομόνων του Τ.Ε.Κ.Α., την αύξηση της τεχνικής και διοικητικής υποστήριξης της Μ.Ε.Κ.Υ. και τη ρύθμιση ειδικότερων θεμάτων σχετικά με τον Επικεφαλής και τους Ειδικούς Εμπειρογνώμονες της Μ.Ε.Κ.Υ. (άρθρο 37).

Με το Κεφάλαιο Ζ' (άρθρα 38-43), υπό τον τίτλο «Ρυθμίσεις Μετοχικού Ταμείου Πολιτικών Υπαλλήλων», ορίζεται η προαιρετική συμμετοχή υπαλλήλων Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης και υπαλλήλων νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου στο Μ.Τ.Π.Υ. (άρθρο 38), καθορίζονται τα όργανα διοίκησης του Ταμείου (άρθρο 39) και εισάγεται ρύθμιση σχετικά με τον Διοικητή του (άρθρο 40), το ιδιαίτερο γραφείο του και τη στελέχωσή του (άρθρο 41), καθώς και για τη συγκρότηση του Διοικητικού Συμβουλίου του (άρθρο 42). Τέλος, ορίζεται ότι με απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου δύναται να ανατίθεται σε συγκεκριμένες εταιρείες η διαχείριση της περιουσίας του Μ.Τ.Π.Υ. (άρθρο 43).

Με το Κεφάλαιο Η' (άρθρα 44-49), υπό τον τίτλο «Ρυθμίσεις Γενικής Γραμματείας Εργασιακών Σχέσεων», αυξάνεται η χρονική διάρκεια της ειδικής άδειας προστασίας μητρότητας από έξι (6) σε εννέα (9) μήνες για τις μητέρες, εργαζόμενες στον ιδιωτικό τομέα, ασφαλισμένες στον ε-ΕΦΚΑ (τ. Ι.Κ.Α.-Ε.Τ.Α.Μ.), και τίθενται ορισμοί των εννοιών «εργαζόμενη που υιοθετεί τέκνο» και «ένταξη του παιδιού στην οικογένεια», προς άρση αμφιβολιών ως προς τη χορήγηση τόσο της ειδικής άδειας προστασίας μητρότητας όσο και του επιδόματος λοχείας (άρθρα 44-45), εισάγονται ρυθμίσεις για τον υπολογισμό των Ετήσιων Μονάδων Εργασίας (Ε.Μ.Ε.) από το Πληροφοριακό Σύστημα «ΕΡΓΑΝΗ II» (άρθρο 46), θεσπίζεται υποχρέωση του εργοδότη υποβολής στο Πληροφοριακό Σύστημα «ΕΡΓΑΝΗ II», εκ των προτέρων, του προγράμματος απασχόλησης του ιατρού εργασίας και του τεχνικού ασφα-

λείας (άρθρο 47), εισάγεται απαγόρευση κάθε μορφής διάκρισης όσον αφορά τους όρους πρόσβασης στην εργασία για άτομα θετικά στον ιό της ανθρώπινης ανοσοανεπάρκειας (H.I.V.) (άρθρο 48), και θεσπίζονται έκτακτα και επείγοντα μέτρα για την προστασία των θέσεων εργασίας στις περιοχές της Κρήτης που επλήγησαν από τις πλημμύρες της 15ης.10.2022 (άρθρο 49).

Με το Κεφάλαιο Θ΄ (άρθρα 50-61), υπό τον τίτλο «Ρυθμίσεις για την κοινωνική πρόνοια και φροντίδα και τον Οργανισμό Προνοιακών Επιδομάτων και Κοινωνικής Αλληλεγγύης», εισάγονται ρυθμίσεις για τη μη αναζήτηση, τον συμψηφισμό, την παραγραφή και τη δυνατότητα ρύθμισης αχρεωστήτως καταβληθέντων παροχών από τον Ο.Π.Ε.Κ.Α. (άρθρα 50-51), θεσπίζεται «Πιλοτικό Πρόγραμμα Πρώιμης Παρέμβασης» για παιδιά ηλικίας έως έξι (6) ετών με αναπηρία ή αναπτυξιακή καθυστέρηση (άρθρο 52), «Ηλεκτρονικό Μητρώο Παρόχων Υπηρεσιών Πρώιμης Παρέμβασης» (άρθρο 53), και «Πιλοτικό Πρόγραμμα επιχορήγησης παρεμβάσεων για την προσβασιμότητα των χώρων μόνιμης κατοικίας και εργασίας ατόμων με αναπηρία» (άρθρο 54), και ανατίθεται στον Οργανισμό Προνοιακών Επιδομάτων και Κοινωνικής Αλληλεγγύης (Ο.Π.Ε.Κ.Α.) η καταβολή της αμοιβής των επαγγελματιών αναδόχων των άρθρων 16 και 17 του ν. 4538/2018 (άρθρο 55). Επίσης, καθορίζεται, εκ νέου, η διάρθρωση της Διεύθυνσης Επιθεώρησης και Ελέγχου του Ο.Π.Ε.Κ.Α., και προβλέπεται η δημιουργία σχετικού Μητρώου Επιθεωρητών του Οργανισμού (άρθρο 56), ορίζεται η ειδική πιστοποίηση του Εθνικού Συστήματος Κοινωνικής Φροντίδας ως προϋπόθεση επιχορήγησης των φορέων κοινωνικής φροντίδας από φορείς του Δημόσιου Τομέα (άρθρο 57), επέρχονται τροποποιήσεις ως προς την αρμοδιότητα διακοπής λειτουργίας σχολείων και ανοικτών δομών κοινωνικής φροντίδας λόγω έκτακτων συνθηκών (άρθρο 58), και ρυθμίζονται ζητήματα που αφορούν την επαγγελματική αναδοχή και τη διενέργεια προγραμμάτων επιμόρφωσης υποψήφιων αναδόχων και θετών γονέων (άρθρο 59), τη χρηματοδότηση των φορέων προστασίας βρεφών, νηπίων, παιδιών και ατόμων με αναπηρία (άρθρο 60), και την αναγνώριση της αρμοδιότητας, μεταξύ άλλων και, του Παιδικού Αναπτυξιακού Κέντρου «Μιχαήλνιο» του Κέντρου Κοινωνικής Πρόνοιας Αττικής ως προς την διάγνωση και πιστοποίηση της αναπηρίας και των ειδικών εκπαιδευτικών αναγκών των μαθητών (άρθρο 61).

Με το Κεφάλαιο Ι΄ (άρθρα 62-67), υπό τον τίτλο «Ρυθμίσεις ζητημάτων Δημόσιας Υπηρεσίας Απασχόλησης», εισάγεται ρύθμιση αναφορικά με τη σύσταση διηρημένων ιδιοκτησιών σε οικισμούς του πρώην Οργανισμού Εργατικής Κατοικίας (άρθρο 62), παραχωρούνται σε κοινή χρήση ρυμοτομού-

μενα τμήματα ιδιοκτησίας της Δημόσιας Υπηρεσίας Απασχόλησης, όπως αποτυπώνονται στο Παράρτημα Α του νομοσχεδίου (άρθρο 63), καθορίζεται το καταβλητέο τίμημα για τη μεταβίβαση της κυριότητας κατοικιών που ανεγέρθηκαν με χρηματοδότηση του πρώην Οργανισμού Εργατικής Κατοικίας στο πλαίσιο κοινών στεγαστικών προγραμμάτων με το πρώην Υπουργείο Υγείας και Πρόνοιας (άρθρο 64), προβλέπεται η δυνατότητα μεταβίβασης αρμοδιοτήτων του Διοικητικού Συμβουλίου της Δημόσιας Υπηρεσίας Απασχόλησης, με απόφαση που λαμβάνεται με αυξημένη πλειοψηφία (άρθρο 65), ρυθμίζονται ζητήματα που αφορούν την περιστασιακή απασχόληση των αναζητούντων εργασία (άρθρο 66), και καταργείται η διάταξη περί ορισμού Κυβερνητικού Επιτρόπου στο Διοικητικό Συμβούλιο του πρώην Ο.Α.Ε.Δ. (νυν Δ.ΥΠ.Α.) (άρθρο 67).

Με το Κεφάλαιο ΙΑ΄ (άρθρα 68-69), υπό τον τίτλο «Λοιπές διατάξεις», ορίζεται η αποζημίωση επιχειρήσεων παιδικών κατασκηνώσεων λόγω διακοπής της λειτουργίας τους ή εκκένωσής τους κατά την περίοδο των πυρκαγιών των μηνών Ιουλίου-Αυγούστου 2021 (άρθρο 68), και επέρχεται διόρθωση σφαλμάτων διατάξεων του ν. 4387/2016 (άρθρο 69).

Με το Κεφάλαιο ΙΒ΄ (άρθρα 70-72), υπό τον τίτλο «Εξουσιοδοτικές, μεταβατικές και καταργούμενες διατάξεις», τίθενται εξουσιοδοτικές (άρθρο 70), μεταβατικές (άρθρο 71), και καταργούμενες διατάξεις (άρθρο 72).

Τέλος, με το Κεφάλαιο ΙΓ΄, υπό τον τίτλο «Έναρξη ισχύος» (άρθρο 73), ορίζεται η έναρξη ισχύος του νόμου.

Β. Το νομοσχέδιο, κατ' εφαρμογή του άρθρου 73 παρ. 2 του Συντάγματος, συνοδεύεται από γνωμοδότηση της Μείζονος Ολομέλειας του Ελεγκτικού Συνεδρίου της 3ης Νοεμβρίου 2022, στην οποία διατυπώνονται παρατηρήσεις στις επιμέρους διατάξεις του Κεφαλαίου Δ΄ του νομοσχεδίου, υπό τον τίτλο «Συνταξιοδοτικές Ρυθμίσεις». Σημειώνεται ότι στη νομοθεσία του Ελεγκτικού Συνεδρίου (άρθρο 10 παρ. 1 του ν. 4820/2021 «Οργανικός Νόμος του Ελεγκτικού Συνεδρίου και άλλες ρυθμίσεις»), ορίζεται ότι το Ελεγκτικό Συνέδριο γνωμοδοτεί, σύμφωνα με την παρ. 2 του άρθρου 73 και την περ. δ΄ της παρ. 1 του άρθρου 98 του Συντάγματος, για τα νομοσχέδια που αφορούν σε συντάξεις ή αναγνώριση υπηρεσίας για την παροχή δικαιώματος σύνταξης.

Κατά πάγια νομολογία του Ελεγκτικού Συνεδρίου (βλ., ενδεικτικά, ΕΛΣ Ολ. 983/1998, 436/2018), «η θεσπιζόμενη γνωμοδοτική αρμοδιότητα αυτού κατά την διαδικασία ψηφίσεως συνταξιοδοτικών νόμων είναι εξαιρετικής φύσεως και ιδιαίτερης σημασίας, γιατί προνοεί για την διαφώτιση της Βου-

λής κατά την ψήφιση των ειδικών αυτών νόμων και την προφύλαξη της από την θέσπιση διατάξεων που αντιβαίνουν σε βασικούς κανόνες της κείμενης συνταξιοδοτικής νομοθεσίας ή που δημιουργούν προνόμια για ορισμένη κατηγορία συνταξιούχων» (για τις γνωμοδοτικές αρμοδιότητες του Ελεγκτικού Συνεδρίου βλ. Απ. Γέροντα, Δημοσιονομικό Δίκαιο, 2005, σελ. 192 επ.). Περαιτέρω, κατά το άρθρο 73 παρ. 2 εδάφιο τελευταίο του Συντάγματος, τα συνταξιοδοτικά νομοσχέδια επί των οποίων απαιτείται η προηγούμενη γνωμοδότηση του Ελεγκτικού Συνεδρίου πρέπει να είναι ειδικά. Το Ελεγκτικό Συνέδριο, κατ' ενάσκηση της γνωμοδοτικής αρμοδιότητάς του, έκρινε ότι η συνταγματική αυτή επιταγή τυγχάνει εφαρμογής, αφενός, όταν οι θεσπιζόμενες συνταξιοδοτικές ρυθμίσεις εμπεριέχονται σε ιδιαίτερο, δηλαδή, αυτοτελές, Κεφάλαιο του νομοσχεδίου και, αφετέρου, όταν στον τίτλο του νομοσχεδίου γίνεται ειδική αναφορά στις συνταξιοδοτικές ρυθμίσεις που αυτό περιλαμβάνει (βλ., σχετικά, Ολ. ΕλΣυν Πρακτικά 2ης Ειδ. Συν. της 17ης.3.2021, 2ης Ειδ. Συν. της 25ης.5.2020, 2ης Ειδ. Συν. της 8ης.5.2017 και 1ης Ειδ. Συν. της 8ης.3.2017). Σύμφωνα με την από 3.11.2022 γνωμοδότηση του Ελεγκτικού Συνεδρίου για το υπό ψήφιση νομοσχέδιο, πληρούνται οι απαιτήσεις του άρθρου 73 παρ. 2 του Συντάγματος, καθώς οι σχετικές διατάξεις εμπεριέχονται σε ιδιαίτερο Κεφάλαιο με τίτλο «Συνταξιοδοτικές Ρυθμίσεις» και ο τίτλος του νομοσχεδίου είναι «Εξορθολογισμός ασφαλιστικής και συνταξιοδοτικής νομοθεσίας, ενίσχυση των ευάλωτων κοινωνικών ομάδων και άλλες διατάξεις».

II. Παρατηρήσεις επί των τίτλων των Κεφαλαίων

Το Κεφάλαιο ΣΤ' του νομοσχεδίου φέρει τον τίτλο «Ρυθμίσεις ζητημάτων Ταμείου Επικουρικής Κεφαλαιοποιητικής Ασφάλισης και Μετοχικού Ταμείου Πολιτικών Υπαλλήλων». Ωστόσο, παρατηρείται ότι οι διατάξεις του Κεφαλαίου ΣΤ' αφορούν αποκλειστικά το Ταμείο Επικουρικής Κεφαλαιοποιητικής Ασφάλισης, ενώ, διατάξεις σχετικές με το Μετοχικό Ταμείο Πολιτικών Υπαλλήλων περιέχονται στο επόμενο Κεφάλαιο, υπό τον τίτλο «Ρυθμίσεις Μετοχικού Ταμείου Πολιτικών Υπαλλήλων». Ως εκ τούτου, ο τίτλος του Κεφαλαίου ΣΤ' θα μπορούσε να διατυπωθεί ως εξής: «Ρυθμίσεις ζητημάτων Ταμείου Επικουρικής Κεφαλαιοποιητικής Ασφάλισης».

III. Παρατηρήσεις επί των άρθρων

1. Επί του άρθρου 6

α. Διά του άρθρου 6 παρ. 1 τροποποιείται, κατ' αρχάς, το άρθρο 95 του ν. 4387/2016 σχετικά με τον χρόνο παραγραφής αξιώσεων για την καταβολή

εισφορών προς τον e-Ε.Φ.Κ.Α. και τους φορείς που εντάσσονται σε αυτόν. Όπως αναφέρεται στην Ανάλυση Συνεπειών Ρύθμισης, «[μ]ε την προτεινόμενη ρύθμιση ρυθμίζεται, αναδρομικά από την έναρξη ισχύος του ν. 4387/2016, συνολικά το ζήτημα της παραγραφής της δυνατότητας των πρώην φορέων που εντάχθηκαν στον Ενιαίο Φορέα Κοινωνικής Ασφάλισης (Ε.Φ.Κ.Α.) και μετέπειτα Ηλεκτρονικό Εθνικό Φορέα Κοινωνικής Ασφάλισης (e-Ε.Φ.Κ.Α.) να βεβαιώσουν και να εισπράξουν τις απαιτήσεις τους από ασφαλιστικές εισφορές, πρόσθετα τέλη, τόκους, προσαυξήσεις, πρόστιμα, καθώς και λοιπές συνδεδεμένες επιβαρύνσεις και συνεισπραττόμενα με ασφαλιστικές εισφορές ποσά (...). Σκοπός είναι πρωτίστως η προσαρμογή της νομοθεσίας σε συμφωνία προς την υπ' αρ. 1833/2021 απόφαση της Ολομέλειας του Συμβουλίου της Επικρατείας ως προς τον χρόνο παραγραφής των απαιτήσεων από ασφαλιστικές εισφορές και συνδεδεμένες με αυτές απαιτήσεις».

Εκ των ανωτέρω συνάγεται η βούληση του νομοθέτη να προσδώσει αναδρομική εφαρμογή στη σύντμηση του διαστήματος παραγραφής από είκοσι σε δέκα έτη, από την έναρξη ισχύος του άρθρου 95 του ν. 4387/2016 και, επομένως, για λόγους ασφάλειας δικαίου, το εισαγωγικό κείμενο της παρ. 1 θα μπορούσε, ενδεχομένως, να συμπληρωθεί με ρητή μνεία της αναδρομικότητας, ως εξής: «1. Στο άρθρο 95 του ν. 4387/2016 (Α' 85), περί της θέσπισης εικοσαετούς παραγραφής των αξιώσεων για την καταβολή εισφορών προς τους φορείς που εντάσσονται στον Ενιαίο Φορέα Κοινωνικής Ασφάλισης (Ε.Φ.Κ.Α.), επέρχονται οι ακόλουθες τροποποιήσεις: α) ο τίτλος και η παρ. 1 του άρθρου αντικαθίστανται από τότε που ίσχυσαν (...)

β. Περαιτέρω, διά της παρ. 4 ορίζεται ότι «[έ]λεγχοι εργοδοτών που διενεργούνται κατά την έναρξη ισχύος του παρόντος ή που θα διενεργηθούν προς διερεύνηση καταγγελίας που έχει υποβληθεί μέχρι την 30ή.6.2022 και καλύπτουν περιόδους μισθωτής απασχόλησης από 1ης.1.2006 έως και τις 31.12.2011 ολοκληρώνονται χωρίς βεβαίωση απαιτήσεων εις βάρος του εργοδότη. Από τα ευρήματα των ελέγχων του πρώτου εδαφίου ως προς τα πραγματικά στοιχεία ασφάλισης ενημερώνεται η ασφαλιστική ιστορία των ασφαλισμένων μισθωτών».

Για το θέμα της αναγνώρισης του χρόνου ασφάλισης, το άρθρο 34 του ν. 4387/2016 ορίζει ως χρόνο ασφάλισης, τον χρόνο πραγματικής ασφάλισης, ήτοι τον χρόνο ασφαλιστέας απασχόλησης ή ιδιότητας για τον οποίο έχουν καταβληθεί εισφορές, ενώ, ειδικά για τους μισθωτούς, ως χρόνος ασφάλισης αναγνωρίζεται και ο χρόνος για τον οποίο οφείλονται εισφορές. Συνα-

φώς, η διάταξη του άρθρου 26 παρ. 8α του ν. 1846/1951 ορίζει ότι «[ο] ασφαλισμένος που αποχωρεί ή απολύεται από την εργασία του υποχρεούται μέσα σε ένα δωδεκάμηνο από την αποχώρησή του ή την απόλυσή του να δηλώνει γραπτά στο Ι.Κ.Α. τις ημέρες εργασίας που πραγματοποίησε και για τις οποίες δεν ασφαλίστηκε. Σε καμία περίπτωση δεν αναγνωρίζονται ημέρες εργασίας που πραγματοποιήθηκαν από ασφαλισμένο σε περίοδο για την οποία, κατά την υποβολή της σχετικής αίτησης για αναγνώριση, είχε παραγραφεί το δικαίωμα του Ι.Κ.Α. να βεβαιώσει και να καταλογίσει ασφαλιστικές εισφορές», καθώς και, ΣτΕ 3542/2014).

Η προτεινόμενη διάταξη, και, ιδίως, το δεύτερο εδάφιο σχετικά με την ενημέρωση της ασφαλιστικής ιστορίας των ασφαλισμένων μισθωτών ως προς τα πραγματικά στοιχεία ασφάλισης, συνδέεται με το ειδικότερο θέμα της αναγνώρισης χρόνου ασφάλισης. Θα μπορούσε, επομένως, να λεχθεί ρητά ότι με την ενημέρωση της ασφαλιστικής ιστορίας των ασφαλισμένων μισθωτών, αναγνωρίζεται ο συγκεκριμένος χρόνος ασφάλισης ανεξαρτήτως της παραγραφής αξιώσεων καταβολής εισφορών. Μάλιστα, αυτό συνάδει με την αρχή ότι η μη εκπλήρωση των υποχρεώσεων του εργοδότη έναντι του ασφαλιστικού φορέα και, ειδικότερα, η μη καταβολή των οφειλόμενων εισφορών εκ μέρους του δεν δύναται, κατ' αρχήν, να αποβεί εις βάρος του ασφαλισμένου (Σ.τ.Ε. 90/1963, 1839/1970, 3386/1971, 1428/1979, πρβ. και 844/1961 επταμ., καθώς και ΣτΕ Ολ. 1833/2021).

2. Επί του άρθρου 10

Η παρ. 2 του άρθρου 6 του ν. 710/1977, όπως αντικαθίσταται διά του άρθρου 10, ορίζει ότι «[γ]ια την ασφάλιση των ξεναγών στον ε-Ε.Φ.Κ.Α. και στο Τ.Ε.Κ.Α., σύμφωνα με την παρ. 1, καταβάλλονται ασφαλιστικές εισφορές μισθωτού σύμφωνα με το άρθρο 38 του ν. 4387/2016 (Α' 85) και το άρθρο 31 του ν. 4756/2020 (Α' 235), καθώς και οι εισφορές του άρθρου 34 του ν. 4144/2013 (Α' 88)». Εν προκειμένω παρατηρείται ότι η διάταξη του άρθρου 31 του ν. 4756/2020, με αντικείμενο τη μείωση ασφαλιστικών εισφορών εργοδότη και εργαζομένου, έχει ισχύ έως 31.12.2022, ενώ, αναφορικά με το ίδιο θέμα, το άρθρο 5 του υπό ψήφιση νομοσχεδίου, ρυθμίζει τη μόνιμη μείωση των ασφαλιστικών εισφορών. Ερωτάται, επομένως, αν θα ήταν ενδεδειγμένη, η παραπομπή στο άρθρο 5 του νομοσχεδίου, αντί του άρθρου 31 του ν. 4756/2020.

Επίσης, στην παρ. 3 του άρθρου 6 του ν. 710/1977, για λόγους νομοτεχνικούς, θα μπορούσε να συμπληρωθεί με την αναφορά στον Κανονισμό Διαδικασιών Ασφάλισης για την εφαρμογή της Α.Π.Δ. με αναφορά στην υπό στοιχεία Αριθ. Φ21/544/28.3.2002 Απόφαση Υπουργού Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων (Β' 414).

3. Επί του άρθρου 18

Αντικείμενο του άρθρου 18 αποτελεί η εξειδίκευση του χρονικού διαστήματος έκδοσης της κοινής υπουργικής απόφασης που προβλέπεται στην παρ. 4 του άρθρου 14 του ν. 4387/2016 καθώς και η εξειδίκευση του τρόπου υπολογισμού της αναπροσαρμογής των συντάξεων. Για λόγους ενιαίου της ρύθμισης, θα μπορούσε το συγκεκριμένο άρθρο να ενταχθεί στο άρθρο 14 του ν. 4387/2016.

4. Επί του άρθρου 23

Διά του άρθρου 23 αντικαθίσταται η παρ. 5 του άρθρου 40 του π.δ. 169/2007 σχετικά με τον αυξημένο στο διπλάσιο υπολογισμό του χρόνου υπηρεσίας του υπηρετούντος προσωπικού στις Ένοπλες Δυνάμεις και στα Σώματα Ασφαλείας. Η περ. β΄ της εν λόγω παραγράφου κάνει μνεία «στα Αρχηγεία της Ελληνικής Αστυνομίας». Η σχετική αναφορά θα μπορούσε να διορθωθεί στο ορθό: «Αρχηγείο της Ελληνικής Αστυνομίας», καθώς, σύμφωνα με τη γενική διάρθρωσή της (α. 15 του ν. 4249/2014), η Ελληνική Αστυνομία συγκροτείται από ένα Αρχηγείο, το οποίο αποτελεί ενιαία αυτοτελή Υπηρεσία.

5. Επί του άρθρου 27

Το άρθρο 27 φέρει τον τίτλο «Αξιοποίηση ασφαλιστικού χρόνου από ψυχικά ασθενείς - Τροποποίηση περ. α παρ. 1 άρθρου 23 του ν. 4488/2017». Εκ του περιεχομένου της διάταξης συνάγεται ότι αφορά άτομα με ψυχική ή νοητική αναπηρία ή ψυχική και νοητική αναπηρία. Ως εκ τούτου, για λόγους πληρότητας της διατύπωσης, θα μπορούσε ο τίτλος να αναδιατυπωθεί ως εξής: «Αξιοποίηση ασφαλιστικού χρόνου από άτομα με ψυχική ή/και νοητική αναπηρία - Τροποποίηση περ. α παρ. 1 άρθρου 23 του ν. 4488/2017».

6. Επί των άρθρων 30 και 56 παρ.6

Με τις προτεινόμενες ρυθμίσεις θεσπίζεται δικαίωμα νομικής υποστήριξης, αφενός, των ιατρών του Ειδικού Σώματος Ιατρών (Ε.Σ.Ι.) του Κέντρου Πιστοποίησης Αναπηρίας (ΚΕ.Π.Α.) του ε-ΕΦΚΑ, αφετέρου, των Επιθεωρητών του Ο.Π.Ε.Κ.Α. Ειδικότερα, προβλέπεται ότι τα ανωτέρω πρόσωπα που «εξετάζονται ή διώκονται ή ενάγονται για πράξεις ή παραλείψεις που ανάγονται αποκλειστικά στην εκπλήρωση των καθηκόντων τους», μπορούν να ζητήσουν «τη δικαστική υπεράσπιση και νομική υποστήριξη τους», περαιτέ-

ρω δε ότι σε περίπτωση που κάποιος από τα ανωτέρω πρόσωπα «καταδικάζεται αμετακλήτως είναι υποχρεωμέν[ο] να επιστρέψει (...) το σύνολο της δαπάνης που ο φορέας έχει καταβάλει για τη δικαστική υπεράσπισή του».

Τίθεται το ερώτημα αν η υποχρέωση επιστροφής της δαπάνης αφορά μόνο περιπτώσεις αμετάκλητης καταδίκης ή αν αφορά και περιπτώσεις κατά τις οποίες γίνεται αμετακλήτως δεκτή αγωγή κατά των ανωτέρω προσώπων.

7. Επί του άρθρου 31

α. Στον τίτλο του άρθρου η φράση «Τροποποίηση περ. δ' παρ. 11 άρθρου 43 π.δ. 8/2019» πρέπει να αντικατασταθεί από τη φράση «Τροποποίηση περ. δ' παρ. 11 άρθρου 34 π.δ. 8/2019».

β. Στην περίπτωση δ' της παραγράφου 11 του άρθρου 34 του π.δ. 8/2019, όπως προτείνεται η τροποποίησή της, η φράση «Χωρική αρμοδιότητα: Εντός των ορίων των Περιφερειακών Ενοτήτων Ρόδου και Καρπάθου» πρέπει να τεθεί μετά τη φράση «δζ. Αποκεντρωμένο Τμήμα Κοινωνικής Ασφάλισης Καρπάθου».

8. Επί των άρθρων 40 και 42

Με την παρ. 6 του άρθρου 4 του π.δ. 422/1981, το οποίο αντικαθίσταται με το άρθρο 40 του νομοσχεδίου, ορίζεται ότι «[μ]ε κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομικών και Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων καθορίζονται οι πάσης φύσεως αποδοχές, αποζημιώσεις και έξοδα κίνησης του Διοικητή του Μ.Τ.Π.Υ.». Περαιτέρω, διά της παρ. 12 του άρθρου 7 του π.δ. 422/1981, το οποίο αντικαθίσταται με το άρθρο 42 του νομοσχεδίου, εισάγεται ρύθμιση, ως εξής: «[μ]ε κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομικών και Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων καθορίζεται η μηνιαία αποζημίωση του Προέδρου, των μελών και του Γραμματέα του Δ.Σ.». Δοθέντος ότι ο Διοικητής του Μ.Τ.Π.Υ. είναι και ο Πρόεδρος του Διοικητικού Συμβουλίου ερωτάται αν, ως προς το πρόσωπο αυτό, αρκεί η έκδοση της πρώτης Υπουργικής απόφασης, η οποία καθορίζει τις πάσης φύσεως αποδοχές και αποζημιώσεις.

9. Επί του άρθρου 41

Το άρθρο 41 εισάγει ρύθμιση σχετική με το ιδιαίτερο γραφείο του Διοικητή του Μ.Τ.Π.Υ. Για λόγους συνάφειας, θα μπορούσε η εν λόγω ρύθμιση να ενταχθεί στο π.δ. 422/1981, στο οποίο κωδικοποιούνται οι σχετικές με το Μ.Τ.Π.Υ. ρυθμίσεις. Περαιτέρω, στην παρ. 2 ορίζεται ότι «[σ]υμινιστώνται στο

γραφείο του Διοικητή δύο (2) θέσεις, οι οποίες καλύπτονται από υπαλλήλους του Μ.Τ.Π.Υ. ή με απόσπαση από φορείς του δημοσίου τομέα της περ. α' της παρ. 1 του άρθρου 14 του ν. 4270/2014». Ερωτάται, εν προκειμένω, αν η κάλυψη των θέσεων από υπαλλήλους του Μ.Τ.Π.Υ. γίνεται σύμφωνα με το άρθρο 66 του Υπαλληλικού Κώδικα σχετικά με τη διαδικασία μετακίνησης.

10. Επί του άρθρου 42

Διά του άρθρου 42 αντικαθίσταται το άρθρο 7 του π.δ. 422/1981 σχετικά με τη συγκρότηση του Διοικητικού Συμβουλίου του Μ.Τ.Π.Υ. Στη συγκρότηση μετέχει, μεταξύ άλλων, ένας αιρετός εκπρόσωπος των εργαζομένων στο Μ.Τ.Π.Υ., με τον αναπληρωτή του, ορίζεται δε ότι το μέλος αυτό και ο αναπληρωτής του υποδεικνύονται «μετά από εκλογή από το σύνολο των εργαζομένων του Μ.Τ.Π.Υ.», από την οικεία οργάνωση. Υπό το φως των ανωτέρω, και δοθέντος ότι η διάταξη αναφέρεται προφανώς σε συνδικαλιστική οργάνωση, ερωτάται αν πρόκειται για εκλογή και υπόδειξη του μέλους αυτού και του αναπληρωτή του από τον σύλλογο εργαζομένων του Μ.Τ.Π.Υ.

11. Επί του άρθρου 44

α. Με την προτεινόμενη ρύθμιση επέρχονται τροποποιήσεις στο άρθρο 142 του ν. 3655/2008 περί της ειδικής παροχής προστασίας μητρότητας. Μεταξύ άλλων, αυξάνεται η χρονική διάρκεια της ειδικής άδειας προστασίας μητρότητας από έξι (6) σε εννέα (9) μήνες. Την άδεια δικαιούνται να λάβουν «μητέρες] που είναι ασφαλισμέν[ες] του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ), και εργάζ[ον]ται με σχέση εργασίας ορισμένου ή αορίστου χρόνου σε επιχειρήσεις ή εκμεταλλεύσεις, μετά τη λήξη της άδειας λοχείας και της ισόχρονης προς το μειωμένο ωράριο άδειας, όπως προβλέπεται από το άρθρο 9 της ΕΓΣΣΕ των ετών 2004-2005».

Τίθεται, εν προκειμένω, το ερώτημα αν η διατύπωση της ως άνω διάταξης καταλαμβάνει και εργαζόμενες οι οποίες λαμβάνουν άδεια λοχείας και ισόχρονη προς το μειωμένο ωράριο άδεια, όχι βάσει της Εθνικής Γενικής Συλλογικής Σύμβασης Εργασίας (Ε.Γ.Σ.Σ.Ε.) των ετών 2004-2005, αλλά βάσει Συλλογικών Συμβάσεων Εργασίας (Σ.Σ.Ε.) ή άλλης ευνοϊκότερης συμφωνίας.

β. Περαιτέρω, ορίζεται ότι «[κ]ατά τη διάρκεια της ως άνω ειδικής άδειας, ο ΟΑΕΔ υποχρεούται να καταβάλλει στην εργαζόμενη μητέρα μηνιαίως ποσό ίσο με τον κατώτατο μισθό, όπως κάθε φορά καθορίζεται με βάση την ΕΓΣΣΕ, καθώς και αναλογία δώρων εορτών και επιδόματος αδείας με βάση το προαναφερόμενο ποσό».

Δοθέντος ότι με τις διατάξεις της υποπαραγράφου ΙΑ΄ του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012 και του άρθρου 103 του ν. 4172/2013 έχει θεσπισθεί νέα διαδικασία καθορισμού του κατώτατου μισθού, ο οποίος δεν καθορίζεται πλέον βάσει Εθνικής Γενικής Συλλογικής Σύμβασης Εργασίας (Ε.Γ.Σ.Σ.Ε.), η φράση «ποσό ίσο με τον κατώτατο μισθό, όπως κάθε φορά καθορίζεται με βάση την ΕΓΣΣΕ» θα ήταν σκόπιμο να αντικατασταθεί από τη φράση «ποσό ίσο με τον κατώτατο μισθό, όπως κάθε φορά καθορίζεται».

γ. Σύμφωνα με την νέα παράγραφο 2 του άρθρου 142 του ν. 3655/2008, όπως προτείνεται να προστεθεί, «[η] μητέρα δικαιούται να μεταβιβάσει έως επτά (7) μήνες από την ειδική άδεια προστασίας μητρότητας της παρ. 1 προς τον πατέρα, αν αυτός εργάζεται με σχέση εργασίας ορισμένου ή αορίστου χρόνου σε επιχειρήσεις ή εκμεταλλεύσεις με πλήρη ή μερική απασχόληση. Για όσο χρόνο ο πατέρας λαμβάνει την άδεια που του έχει μεταβιβάσει η μητέρα, δικαιούται τις παροχές και τις συνέπειες ως προς την ασφαλιστική κάλυψη της παρ. 1».

Παρατηρείται ότι δεν πρόκειται κατά κυριολεξία περί μεταβίβασης άδειας ή μεταβίβασης δικαιώματος άδειας από τη μητέρα στον πατέρα, αλλά για χορήγηση εκ του νόμου στον πατέρα δικαιώματος άδειας, το οποίο ασκείται εναλλακτικά με το αντίστοιχο δικαίωμα της μητέρας και υπό την αίρεση της μη άσκησης του για ορισμένο χρονικό διάστημα από αυτήν (βλ. και σχετική διάταξη της παρ. 3 του άρθρου 53 του Υπαλληλικού Κώδικα, ν. 3528/2007, κατά την οποία «αν και οι δύο γονείς είναι υπάλληλοι, με κοινή τους δήλωση, που κατατίθεται στις υπηρεσίες τους, καθορίζεται ποιος από τους δύο θα κάνει χρήση των διευκολύνσεων του παρόντος, εκτός αν με τη δήλωση αυτή καθοριστούν χρονικά διαστήματα που ο καθένας θα κάνει χρήση»).

12. Επί του άρθρου 48

Στην παράγραφο 3 η φράση «εφαρμόζεται αναλογικά το Κεφάλαιο Γ΄ του ν. 4443/2016» θα μπορούσε να αντικατασταθεί από τη φράση «εφαρμόζεται αναλόγως το Κεφάλαιο Γ΄ του Μέρους Α΄ του ν. 4443/2016».

13. Επί του άρθρου 51

Με την προτεινόμενη ρύθμιση τροποποιούνται παράγραφοι του άρθρου 45 του ν. 4520/2018, το οποίο ρυθμίζει την ανάκτηση αχρεωστήτως καταβληθεισών παροχών από τον Ο.Π.Ε.Κ.Α. Ειδικότερα, στην παράγραφο 1 προστίθενται εδάφια, και ορίζεται, μεταξύ άλλων, ότι «[ο] καταλογισμός των αχρε-

ωστήτως καταβληθεισών προνοιακών παροχών του πρώτου εδαφίου δεν δύναται να ανατρέχει σε χρονικό διάστημα πέραν της πενταετίας από την έκδοση της καταλογιστικής πράξης», περαιτέρω δε ότι «εξαιρούνται προνοιακές παροχές του πρώτου εδαφίου που καταβλήθηκαν αχρεωστήτως λόγω πλάνης του Ο.Π.Ε.Κ.Α. ως προς την πλήρωση των προϋποθέσεων χορήγησής τους και η πλάνη αυτή προκλήθηκε με δόλο του λήπτη τους».

Επισημαίνεται ότι, σύμφωνα με τη νομολογία, «αντίκειται στην αρχή της χρηστής διοίκησης (...) η αναζήτηση από τον ασφαλιστικό οργανισμό περιοδικών ασφαλιστικών παροχών μετά την πάροδο εύλογου χρόνου από την είσπραξή τους, αν οι παροχές αυτές έχουν μεν καταβληθεί αχρεωστήτως από τον ασφαλιστικό οργανισμό, ο ασφαλισμένος όμως τις έχει εισπράξει καλοπίστως. (...) [Κ]ατά την έννοια των ίδιων διατάξεων, επιβάλλεται η αναζήτηση από το Ι.Κ.Α. των ποσών αυτών αν το διάστημα που μεσολάβησε μεταξύ της είσπραξης και της αναζήτησης είναι μικρό, εκτός αν αυτός που έχει εισπράξει, παράνομως πλην καλοπίστως, τις χρηματικές ασφαλιστικές παροχές έχει επικαλεστεί και αποδείξει ότι η επιστροφή τους στο Ι.Κ.Α. θα επιφέρει εις βάρος του απρόβλεπτες και δυσμενείς για τη διαβίωσή του συνέπειες (Σ.τ.Ε. 387, 2488/1993)» (ΣτΕ 2911/2007, βλ., επίσης, ΔΕφΑθ 4218/2019, 1185/2021). Επίσης, ως προς την αχρεώστητη καταβολή αποδοχών ή συντάξεων έχει κριθεί ότι «[κ]ατά πάγια νομολογία του Ελεγκτικού Συνεδρίου (...), στις περιπτώσεις που έχουν καταβληθεί αχρεωστήτως χρηματικά ποσά από αποδοχές ή συντάξεις, η αναζήτηση και η επιστροφή αυτών αντίκειται στις αρχές της χρηστής και εύρυθμης διοίκησης, εφόσον: (α) κρίνεται, λαμβανομένων υπ' όψιν των συγκεκριμένων σε κάθε περίπτωση συνθηκών και της συμπεριφοράς των αρμοδίων κρατικών οργάνων, ότι δημιουργήθηκε στον λαβόντα σταθερή και δικαιολογημένη πεποίθηση ότι ήταν δικαιούχος των παροχών αυτών και συνεπώς τις εισέπραξε καλοπίστως και (β) από την εκτίμηση των στοιχείων της προσωπικής, οικογενειακής και οικονομικής του κατάστασης κρίνεται ότι η επιστροφή τους, μετά την πάροδο μακρού χρόνου από την αχρεώστητη λήψη τους, δημιουργεί στον υπόχρεο απρόβλεπτες και ανυπερβλητές οικονομικές δυσχέρειες με άμεση δυσμενή επιρροή στα μέσα διαβίωσης του ιδίου και της οικογένειάς του. Κατά συνέπεια, όταν συντρέχουν σωρευτικά οι ανωτέρω προϋποθέσεις, τα ποσά που καταβλήθηκαν στον υπάλληλο αχρεωστήτως, δεν αναζητούνται ή αναζητούνται εν μέρει, εφόσον η οικονομική του κατάσταση επιτρέπει την επιστροφή μέρους αυτών» (ΕλΣυν 2093/2020).

Υπό το φως των ανωτέρω, τίθεται το ερώτημα αν η, άνευ ετέρου, αναζήτηση αχρεωστήτως καταβληθεισών προνοιακών παροχών, σε βάθος πενταετίας, χωρίς να εξετάζεται αν επιφέρει εις βάρος του καλόπιστου οφειλέτη απρόβλεπτες και δυσμενείς για τη διαβίωσή του ιδίου και της οικογένειάς του συνέπειες, συνάδει προς τις αρχές της αναλογικότητας και της χρηστής διοίκησης.

14. Επί του άρθρου 52

Στην πρώτη παράγραφο, η φράση «για παιδιά ηλικίας μηδέν (0) έως έξι (6) ετών» θα μπορούσε να αντικατασταθεί από τη φράση «για παιδιά ηλικίας έως έξι (6) ετών».

15. Επί του άρθρου 59

Παρατηρείται ότι το άρθρο 59 έχει δύο παραγράφους 4. Επομένως, πρέπει να γίνει αναρίθμηση της δεύτερης παραγράφου 4 σε παράγραφο 5.

Αθήνα, 23 Νοεμβρίου 2022

Οι Εισηγητές
Δάφνη Ακουμιανάκη
Επιστημονική Συνεργάτις
Νέστωρ Πολίτης
Ειδικός Επιστημονικός Συνεργάτης

Ο Προϊστάμενος του Α΄ Τμήματος
Νομοτεχνικής Επεξεργασίας
Ξενοφών Παπαρρηγόπουλος
Αναπληρωτής Καθηγητής
του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου

Ο Προϊστάμενος της Α΄ Διεύθυνσης
Επιστημονικών Μελετών
Αντώνης Παντελής
Ομότιμος Καθηγητής της Νομικής
Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών

Ο Πρόεδρος του Επιστημονικού Συμβουλίου
Κώστας Μαυριάς
Ομότιμος Καθηγητής της Νομικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών